

BOD PÉTER ORSZÁGOS KÖNYVTÁRHASZNÁLATI VERSENY

2015/2016. tanév

Megyei/budapesti forduló

I. kategória, 7-8. évfolyam

2016. március 7. hétfő 10:00

versenyző példánya

A versenyző tanuló kódszáma:

--	--	--	--

Elérhető pontszám: 154

Kedves Versenyző!

Munkádhoz most csak az eddig tanult könyvtárhasználati tudásodra lesz szükség.

A feladatok megoldásához nem kell használni semmilyen egyéb információforrást.

A feladatlapot tollal töltsd ki, javításhoz ne használj sem kitörlőt, sem egyéb eszközt.

A tévesztést áthúzással jelöld!

A feladatok megoldására 90 perc áll a rendelkezésre.

A versenyző kódja:

--	--	--	--

1. A honlap melléklet segítségével állapítsd meg, igaz vagy hamis állítást látsz! X-szel jelöld választásodat!

Állítás	I	H
1. A honlapot Dozvald János készítette.		
2. Az emlékház a Budapesti Történeti Múzeumhoz tartozik.		
3. A honlapon koncertekről is tájékoztatást kapunk.		
4. A fejlécen Kodály Zoltán idézet található.		
5. A honlapon szereplő fotókat Pálffy György készítette.		
6. Az emlékház igazgatója jelenleg Szirányi János.		
7. Bartók Béla a Csalán utca 29. szám (korábban 24.) alatti házban is lakott.		
8. A kertben áll Bartók Béla egészalakos szobra.		
9. Az emlékház 2006-os felújítása Vásárhelyi Gábor nagylelkű adománya.		
10. Az első emeleten láthatók Bartók Béla bútorai.		

1	
1	
1	
1	
1	
1	
1	
1	
1	
1	
1	
1	
1	
1	
1	

Bartók Béla Emlékház, [nyitólap] Bp., BTM, é.n., URL:

<http://www.bartokmuseum.hu/emlekhaz.html> (Utolsó letöltés: 2016. február 29.)

A versenyző kódja:

--	--	--	--

BUDAPESTI TÖRTÉNETI MÚZEUM
Bartók Béla
H-1025 Budapest II., Csalán út 29.
Telefon: (06-1) 394-2100
Bartok-1981@t-online.hu
www.bartokmuseum.hu

EMLEKHÁZ

„Én részemről egész életemben minden téren mindenkor és minden módon egy célt fogok szolgálni: e magyar nemzet és magyar haza javát.”

/Bartók Béla/

[Az Emlékházról](#) [A felújított és bővített Emlékház](#) [Koncertek](#) [Információ](#) [Linkek](#)

Az Emlékház

A Csalán út nevezetes háza, amely ma a magyar zene legnagyobb gényűsének emlékét őrzi és hirdeti, 1924-ben épült a budai erdők-dombok tövében. A környék, a Pasarét feletti lankák dűsan pompázó kertjeivel, ritkás lakóházaival, azokban az években még inkább volt része egy amolyan, mai szóval "tájvédelmi körzetnek", mint a zajos fővárosnak. Friss illatokkal teli levegője, csupán madárcsicsergéstől hangos csendje, a gépek-motorok zaját az emberek tapintatlanságát oly nehezen elviselő alkotónak. Mert 1932-től az út akkor még 27-es, később 29-es számú kertje-háza lett Bartók Bélának – mint ahogy aztán a történelmi sors elrendelte – utolsó itthoni lakhelye. Ma múzeum, pontosabban tárgyi emlékeit feltve őrző, szellemiségét zenéjével rendre megidéző emlékhely.

Bartók egykor bérlet otthonát – ifjabb Bartók Béla anyagi hozzájárulásával – a zeneszerző születésének centenáriuma tiszteletére 1981-ben újjáépítette, s részben építette át emlékházzá a Főváros. Akkor, a háromszintes villát, Fazakas György építész tervei alapján alakították át. A földszinti, egykor önálló gondnoki lakásból fogadóteret hoztak létre egy szűk bejárati ajtóval. Az épülethez a ház homlokzati megjelenését is megváltoztatva új, tágas külső lépcsőházat toldottak, az első emeleti szobákat egybetárva hangversenyek számára alkalmas, bensőséges kamaratermet alakították ki. A második emeleten pedig, abban a három szobában, amelyekben főként Bartók lakott és dolgozott, rendezték be a múzeumot, az életutat bemutató táblákkal, valamint az utódok által gondosan megőrzött bútorainak és személyes tárgyainak egy kis részével. A ház homlokzatára is egy rúdos vaszerkezet került, orgonásipokat imitáló díszítéssel és egy funkcióját rosszul betöltő kicsi ajtóval.

A kertben szabadtéri hangversenyek rendezésére is alkalmas lépcsőzetes köburkolatú theatron készült. Mellette áll Varga Imre elhíresült, másolatában Párizsban és Londonban is megtekinthető, egészalakos Bartók szobra.

A megnyitást követő negyed században az Emlékház és a kiállítás állaga sokat romlott. Mivel ifjabb Bartók Béla régi vágya az volt, hogy édesapja tárgyi hagyatékának megőrzött darabjait egy helyen állítsák ki, halála után 2 évvel, 1996-ban, Vásárhelyi Gábor, Bartók Béla jogutódja, kezdeményezte az Emlékház felújítását, illetve bővítését. A jogörökös 2006-ban kapott lehetőséget arra, hogy a felújítási és kiállítótér bővítési munkákat, saját költségén és saját kivitelezésben elkészítesse és természetbeni adományként átadja. A rekonstrukció során a ház csaknem teljesen visszanyerte hajdani állapotát, és lehetőség nyílt arra, hogy Bartók Béla eredetileg is e házban lévő bútorai és tárgyai kiállíthatók legyenek az által, hogy a jogörökös kibővítette a tulajdonában lévő hagyatékából az Emlékházban ingyenesen letétbe helyezett részt, így a tárgyi hagyaték csaknem teljes egésze megtekinthetővé vált a látogatók számára.

Így tehát Bartók 125. születésnapjára Virágfalvy Ágnes belsőépítész iparművész tervei alapján, Varga Csaba építész közreműködésével az egész ház megújult.

A földszinti bejárat új három szárnyas ajtaját Pölöskei József iparművész tervezte és készítette el. A külső lépcsőház funkciója miatt a helyén kellett, hogy maradjon ugyan, de a lépcsőkorlátot, Bartókhoz illően, Kós Károly mintakorlátja alapján készítette, csarítoztatta a művész. A belsőépítészeti helyreállítás eredményeképp, az első emeleti koncertterem visszakapta eredeti ablakait. A második emeleti három szobába kerültek Bartók Béla eredetileg is a házban lévő bútorai, közel abban az elrendezésben, ahogy Bartók idejében voltak, ebben Bartók Péter elrendezést mutató rajzai szolgáltak segítségül. Ugyancsak Virágfalvy Ágnes tervei alapján készült el a padlástérben berendezett kiállítótér, melyben vitrinekben kaptak helyet Bartók Béla megmaradt személyes tárgyai.

A kiállítás, és benne immár az összes hagyatéki tárgy egy helyen, egyaránt megidézi az alkotót, a népzeneudóst, előadóművészt, de legfőképp a kivételes embert. Aki a 30-as évek derekán éppen itt, a külvilág zajaitól eredetileg még párnázott ajtóval is óvott, piciny emeleti dolgozószobájában vetette papírra, remekműveinek egész sorát: a kézzongorás szonátát, a Kontrasztokat, vagy Paul Sacher és a Baseli Kamarazenekar számára a Divertimentót, és a Székely Zoltánnak ajánlott Hegedűversenyt.

De e rendkívüli környezetben, többek között Péntek Gyugyi György erdélyi asztalosmester művésen faragott bútorai és a falakat ékítő, saját maga által gyűjtött, szobnól-szebb népi relkvíák között, napi népzeneudósi munkájához nélkülözhetetlen fonográfja és kedvelt Bösendorfer-zongorája társaságában születtek kamarazenei remeklései is. Többek között a kórusaink számára oly nélkülözhetetlen Egyzeneműkarok, a Péter fia zongoratanításához és pedagógiai munkásságához is kapcsolható Mikrokozmosz-sorozat, az V. vonósnygyes és '39 novemberében az édesanyját gyászoló, de talán már lélekben a hazától búcsúzó, megrendítő VI. kvartett.

Tagadhatatlan, hogy ami otthonában látható, az Bartók zenéjében is mindig ott rejtőzködik: a népi kultúrához, a parasztemberekhez való őszinte kötődése, a természet tárgyainak végtelen szeretete, a világ megértésének kitartó vágya, szigorú rendszeretete, egész lényének már-már aszketikus puritánsága.

Az Emlékház az elmúlt több mint harminc év elteltével Bartók művészetének ismét méltó otthona lett: hangversenytermében rendszeresen a legkiválóbb hazai művészek tolmácsolják zongoraműveit, dalait, kamarazenei alkotásait, vagy mindazokat a klasszikus zeneműveket, amelyek e falak között, a zeneszerző életében is rendre felcsendülhettek. De e szellemiséghez talán joggal méltóak azok a rendezvények is, amelyeken gyakran a legújabb kortárszenei alkotások szólnak meg, vagy a legtehetségesebb, még pályakezdő fiatal muzsikusok mutatkoznak be közönségüknek.

A Csalán úti emlékhely ma már világszerte ismert találkozóhelye Bartók tisztelőinek, a zeneértő közönségnek, fiataloknak, muzsikusoknak, vagy csak az éppen érdeklődőknek. Több mint harminc esztendő emlékkönyvei tanúskodnak a kivételes vendégekről, többek között Paul Sacher, Földes Andor, vagy éppen Jurij Szimonov látogatásáról.

Bartók Béla 1940. október 12-én e házból indult, hogy meghívásra az Egyesült Államokban dolgozzon átmenetileg. A ház bérletét fenntartotta abban a hitben, hogy egyszer visszatérhet majd e falak közé. Sajnos azonban csak 1988-ban térhetett vissza végleg hazájába, amikor földi maradványait két fia hazahozta és a Farkasréti Temetőben helyeztette el. Emlékét, művészetét és tárgyait a Csalán út 29-es ház falai is őrzik ma már.

Szerző: Szirányi János - az Emlékház korábbi igazgatója
Átdolgozta: Király Csaba - az Emlékház jelenlegi igazgatója

[Emlékház](#) | [Felújított és bővített Emlékház](#) | [Koncertek](#) | [Információ](#) | [Linkek](#)

Fotók: Dozvald János,
Erki György, Frank Aliona,
Gáti György, Király Csaba,
Kovács Kata, Módos Gábor,
Pálffy György, Simon Csilla,
Szál Ágnes, Szentiványi János,
Tóth József, Vásárhelyi Gábor,
Vidovics István

© 2007-2016 Bartók Béla
Emlékház
A honlap készítője:
Király Csaba

A versenyző kódja:

--	--	--	--

2. A folyóirat melléklet segítségével válaszolj az alábbi kérdésekre!	1	
1. Sorold fel a folyóirat rovatainak címét!	1	
.....	1	
.....	1	
.....	1	
.....	1	
.....	1	
2. Hányadik oldalon található Bartók Bélával kapcsolatos cikk a folyóiratban?	1	
3. Hányszor jelenik meg évente?	1	
4. Ki készítette a címlapfotót?	1	
5. Hány éves 2016-ban a folyóirat?	1	
6. A kiadó neve:	1	
7. Melyik rovatban, hányadik oldalon található ismertetés Bartók zenéjét bemutató lemezről?	1	
8. Hányadik oldalon találsz a lemezbemutatóhoz figyelemfelkeltő reklámot?	1	
9. A lemezajánló segítségével válaszolj a további kérdésekre!		
a) Hol él James Ehnes, és mióta ismeri Bartók zenéjét?		
b) Mi a magyarázata annak, hogy a karmester jól ismeri Bartók zenei nyelvét?		
c) Ki a cikk szerzője?		
d) A hegedűművésznek hány CD-jét adták ki a cikk megjelenéséig?		
Lelőhely: http://www.gramofon.hu/pdf/2011tel.pdf (Utolsó letöltés: 2016. február 29.)		

A versenyző kódja:

--	--	--	--

INTERJÚK, BŐSÉGES KONCERT- ÉS FESZTIVÁLKÍNÁLAT, LEMEZKRITIKÁK, ZENÉ

GRAMOFON

2011-2012. TÉL

GRAMOFON

Klasszikus
2011-

Zurgó
A moldvai csángók zenéje

Kvartetthistória
Világjáró magyar vonósnégyesek

Mindent az emberekért

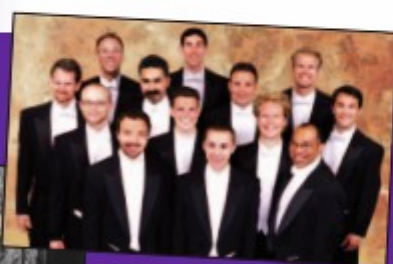
A versenyző kódja:

--	--	--	--

GRAMOFON

Klasszikus és Jazz

Szerkesztőségünk az alábbi koncerteket és hanglemezeket ajánlja olvasóink figyelmébe a téli hónapokra

TÉLI CSEMEGÉK

Chanticleer-koncert (22. oldal)

Mozart-maraton (26. oldal)

Korngold-opera (50. oldal)

36

„Egyzene játékos és bájos, szórakoztató karakterekben gazdag, humorosus”

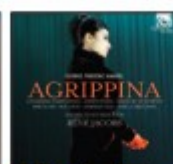
39

„Külföldi művészek is olvashatják anyanyelvi szinten a bartóki partitúráit”

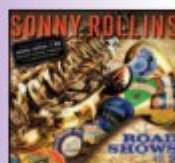
44

„Dokumentarista nézőpontból indít, de a végére egy héber imához jut el”

53

„Észenet kapunk a kezdetektől kezdve a levezetésig”

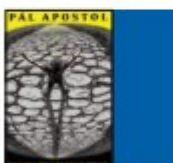
64

„A 83 éves mester példamutató alázattal viszonyul saját világához és a zenéhez”

64

„Az altszaxofonos olyan zongora nélkül, trombitás kvartetttel hozott létre, mint ötvenkét éves Ornette Coleman”

74

„Pál őrábrányt mondanevelője ma is hat. Példát a Rákajánre, amelyik ezáltal egészen új oldalról mutatható be”

Szerkesztői ajánlat

A versenyző kódja:

--	--	--	--

GRAMOFON

Klasszikus és Jazz

2011-2012

XVI. ÉVFOLYAM

DOSSZIÉ

Kvartetthistória

Világhírű magyar vonósnégyesek tegnap és ma

KLASSZIKUS

CÍMLAPSZTORI

A legfontosabb hangjegy az őszinteség

Beszélgetés Lendvay Kamilló zeneszerzővel

Gramofon-díjak 2011

Először szüretteltek zenét Pécsen

Világ színvonal Dubrovnikban

Koncertajánló

Zenekari körkép

Kritika

OPERA

Nem elég csak ígéretetni

Héja Domonkos főzeneigazgató az Operaházról

Egy komponista a Monarchiából

Korngold-opera magyarországi bemutatója

Kritika

JAZZ

Mindent az emberekért

6 A hetvenéves Vukán György ars poeticája

Ifjú tehetség: Pozsár Máté

Koncertajánló

Kritika

12

18

VILÁGZENE

20

Bemutatni a csángók lelki világát

21 Találkozás a Zongó együttes tagjaival

Kritika

22

24

GRAMOFON-HANG

35

Analóg vagy digitális?

Hetedik rész: a CD sokszorosítása

A Bartók Rádiótól a Bartók Emlékházig

Szirányi János pályájáról, rádiós évtizedeiről

46

Terjesztési pontok

50

52

A LEGFONTOSABB HANGJEGY AZ ŐSZINTESÉG

Lendvay Kamilló zeneszerző,
a Gramofon idei életműdíjasa (12. oldal)

A versenyző kódja:

--	--	--	--

ZENEI PANORÁMA

Kötet a 85 éve született
Károly György írásából (18. oldal)

NEM ELÉG CSAK ÍGÉRGETNI

Héja Domonkos főzeneigazgató
az Operaházról (46. oldal)

A MOLDAI CSÁNGÓK ZENÉJE

Páratlan kulturális örökség (72. oldal)

GRAMOFON Klasszikus és Jazz

1996-ban alapította:
Iványi Margo, Bócsa Ádám,
Ratkos Attila és Zepernovszky Kornél

Főszerkesztő: Ratkos Attila
Főszerkesztő-helyettes: Bércesi Barbara
Főszerkesztők: Albert Mária,
Ujházy László, Várkonyi Tamás,
Zepernovszky Kornél
Laptér: Práczky István
Tervező szerkesztő: Kondor Anna

E számunk szerzői:
Albert Mária, Ámon Betti, Bátor Éva,
Bencsik Gyula, Bércesi Barbara,
Fittler Katalin, Huzsár Endre,
Kiss Eszter Veronika, Kovács Rona,
Kosma Gábor, Laczkó Krisztina,
Lőrincz Judit, Máté J. György,
Márton Attila, Mesterházi Gábor,
Mesterházi Máté,
Ókóvács Szilveszter, Pálai Péter,
Párnicsky András, Pödör Balint,
Pödör Eszter, Ratkos Attila,
Sütő Márton, Szabó Balint,
Szabó Barna, Széle László,
Turi Gábor, Ujházy László,
Várkonyi Tamás, Varga Balint,
V. Nagy Viktória, Zay Balázs,
Zepernovszky Kornél

Címlápfotó:
Németh András Péter

A szerkesztőség postacíme:
H-1282 Budapest, Pf. 68
Telefon: 06-1-492-2870
Fax: (06-1) 436-0104
E-mail: jagodita.zouza@gramofon.hu
Honlap: www.gramofon.hu

Kiadja a Klasszikus és Jazz
Nonprofit Kft.
H-1025 Budapest, Borbolya utca 9.
Felelős kiadó: Ratkos Attila
Előfizetés, hirdetés: Jagodita Zouza,
06-20-998-1499

Nyomda kivételzés:
Publicitas Art-Media Kft.
H-1021 Budapest, Tárogató út 26.
Honlap: www.publicitas.hu

Megjelenik évszakszerűen.
Előfizethető a kiadó címén, telefonon,
faxon, e-mailben.
Az éves előfizetés ára 2012-ben: 3000 forint

A Gramofon megjelenését támogatja:

2011-2012. TÉL **GRAMOFON** 5

A versenyző kódja:

--	--	--	--

Chandos – Karsay és Társa

Chan 10690

Bartók:

Hegedűversenyek, Brácsaverseny

James Ehnes – hegedű, brácsa

BBC Filharmonikus Zenekar, karmester:

Gianandrea Noseda • • • • •

Csodagyerekből csodafelnőtt lett a Floridában élő, 35 éves kanadai hegedűművész, James Ehnes. Tizenhárom évesen adta első zenekari estjét, s még a Juilliard School növendékeként játszott lemezre Paganini 24 caprice-át, azóta pedig mintegy két tucat CD-je jelent meg. Bartók-felvételének különlegessége, hogy a két hegedűverseny mellett a Brácsaversenynek is szólótája. A BBC Filharmonikus Zenekar, Gianandrea Noseda vezényletével már Bartók zongoraversenyait is rögzítette hangfelvételen; nem ismeretlen számukra Bartók költői világa. Ez a korong is jól példázza, hogy külföldi művészek is olvashatják anyanyelvi szinten a bartóki partitúrákat. Őszintének hat a kísérfűzet ama passzusa, melyben a szólólista örömeinek, hálájának és büszkeségének ad hangot e lehetőségért. A hangzó anyag ismeretében készséggel elhisszük, hogy gyermekkorától közel áll a szívéhez Bartók zenéje. A remek felvétel jóvoltából csodálatos hangzásélményben van részünk. Plasztikusan érvényesül a zenekari hangszerelés megannyi finomsága, a szólólista és kíséretének játéka harmonikus egységet alkot. Plasztikusak a ritmusképletek (a magyaros, akár népiesszkandáló képletek is), megformált mikrostruktúrákból épülnek a tételek, s egymásutánjukból a ciklusok. Meggyőzőek a tempóválasztások, indokolt a tempó rugalmas kezelése. Vitálisak a váltások, a szó legnemesebb értelmében hatásosak a kontrasztok. Villódnak a színek, örömet adóak a magasfeszültség kísülését követő nyugalmi pillanatok. Attól érvényesül igazán a szólólista virtuozitása, hogy nem technikailag kifogástalan játékára irányítja a figyelmet, hanem felkészültségét a kifejezés szolgálatába állítja. *Fittler Katalin*

BARTÓK:
HEGEDŰVERSÉNYEK, BRÁCSAVERSÉNY
James Ehnes – hegedű, brácsa
BBC Filharmonikus Zenekar, karmester:
Gianandrea Noseda

Canadai zenei életben a Bartók-felvétel első, az első koncert a hegedűverseny. James Ehnes 17. évesen adta első zenekari estjét, s még a Juilliard School növendékeként játszott lemezre Paganini 24 caprice-át, azóta pedig mintegy két tucat CD-je jelent meg. Bartók-felvételének különlegessége, hogy a két hegedűverseny mellett a Brácsaversenynek is szólótája. A BBC Filharmonikus Zenekar, Gianandrea Noseda vezényletével már Bartók zongoraversenyait is rögzítette hangfelvételen; nem ismeretlen számukra Bartók költői világa. Ez a korong is jól példázza, hogy külföldi művészek is olvashatják anyanyelvi szinten a bartóki partitúrákat. Őszintének hat a kísérfűzet ama passzusa, melyben a szólólista örömeinek, hálájának és büszkeségének ad hangot e lehetőségért. A hangzó anyag ismeretében készséggel elhisszük, hogy gyermekkorától közel áll a szívéhez Bartók zenéje. A remek felvétel jóvoltából csodálatos hangzásélményben van részünk. Plasztikusan érvényesül a zenekari hangszerelés megannyi finomsága, a szólólista és kíséretének játéka harmonikus egységet alkot. Plasztikusak a ritmusképletek (a magyaros, akár népiesszkandáló képletek is), megformált mikrostruktúrákból épülnek a tételek, s egymásutánjukból a ciklusok. Meggyőzőek a tempóválasztások, indokolt a tempó rugalmas kezelése. Vitálisak a váltások, a szó legnemesebb értelmében hatásosak a kontrasztok. Villódnak a színek, örömet adóak a magasfeszültség kísülését követő nyugalmi pillanatok. Attól érvényesül igazán a szólólista virtuozitása, hogy nem technikailag kifogástalan játékára irányítja a figyelmet, hanem felkészültségét a kifejezés szolgálatába állítja. *Fittler Katalin*

MAHLER: KINDERWUNDERHORN
Gustav Kuhn, Hans-Martin Schellhorn
Gustav Kuhn
BBC Filharmonikus Zenekar, karmester:
Gianandrea Noseda

Az első koncert a hegedűverseny. James Ehnes 17. évesen adta első zenekari estjét, s még a Juilliard School növendékeként játszott lemezre Paganini 24 caprice-át, azóta pedig mintegy két tucat CD-je jelent meg. Bartók-felvételének különlegessége, hogy a két hegedűverseny mellett a Brácsaversenynek is szólótája. A BBC Filharmonikus Zenekar, Gianandrea Noseda vezényletével már Bartók zongoraversenyait is rögzítette hangfelvételen; nem ismeretlen számukra Bartók költői világa. Ez a korong is jól példázza, hogy külföldi művészek is olvashatják anyanyelvi szinten a bartóki partitúrákat. Őszintének hat a kísérfűzet ama passzusa, melyben a szólólista örömeinek, hálájának és büszkeségének ad hangot e lehetőségért. A hangzó anyag ismeretében készséggel elhisszük, hogy gyermekkorától közel áll a szívéhez Bartók zenéje. A remek felvétel jóvoltából csodálatos hangzásélményben van részünk. Plasztikusan érvényesül a zenekari hangszerelés megannyi finomsága, a szólólista és kíséretének játéka harmonikus egységet alkot. Plasztikusak a ritmusképletek (a magyaros, akár népiesszkandáló képletek is), megformált mikrostruktúrákból épülnek a tételek, s egymásutánjukból a ciklusok. Meggyőzőek a tempóválasztások, indokolt a tempó rugalmas kezelése. Vitálisak a váltások, a szó legnemesebb értelmében hatásosak a kontrasztok. Villódnak a színek, örömet adóak a magasfeszültség kísülését követő nyugalmi pillanatok. Attól érvényesül igazán a szólólista virtuozitása, hogy nem technikailag kifogástalan játékára irányítja a figyelmet, hanem felkészültségét a kifejezés szolgálatába állítja. *Fittler Katalin*

A WAI
KLASSZIKUS
Charlie Chaplin
BBC Filharmonikus Zenekar, karmester:
Gianandrea Noseda

Az első koncert a hegedűverseny. James Ehnes 17. évesen adta első zenekari estjét, s még a Juilliard School növendékeként játszott lemezre Paganini 24 caprice-át, azóta pedig mintegy két tucat CD-je jelent meg. Bartók-felvételének különlegessége, hogy a két hegedűverseny mellett a Brácsaversenynek is szólótája. A BBC Filharmonikus Zenekar, Gianandrea Noseda vezényletével már Bartók zongoraversenyait is rögzítette hangfelvételen; nem ismeretlen számukra Bartók költői világa. Ez a korong is jól példázza, hogy külföldi művészek is olvashatják anyanyelvi szinten a bartóki partitúrákat. Őszintének hat a kísérfűzet ama passzusa, melyben a szólólista örömeinek, hálájának és büszkeségének ad hangot e lehetőségért. A hangzó anyag ismeretében készséggel elhisszük, hogy gyermekkorától közel áll a szívéhez Bartók zenéje. A remek felvétel jóvoltából csodálatos hangzásélményben van részünk. Plasztikusan érvényesül a zenekari hangszerelés megannyi finomsága, a szólólista és kíséretének játéka harmonikus egységet alkot. Plasztikusak a ritmusképletek (a magyaros, akár népiesszkandáló képletek is), megformált mikrostruktúrákból épülnek a tételek, s egymásutánjukból a ciklusok. Meggyőzőek a tempóválasztások, indokolt a tempó rugalmas kezelése. Vitálisak a váltások, a szó legnemesebb értelmében hatásosak a kontrasztok. Villódnak a színek, örömet adóak a magasfeszültség kísülését követő nyugalmi pillanatok. Attól érvényesül igazán a szólólista virtuozitása, hogy nem technikailag kifogástalan játékára irányítja a figyelmet, hanem felkészültségét a kifejezés szolgálatába állítja. *Fittler Katalin*

--	--	--	--

1. Sorold fel, milyen dokumentumtípusúak az alábbi rekordok!

.....

.....

-
-
-
-

- 785 D 45 =

929 D 67 =

780 K 96 =

Sz 48 =

780 B 77 =

5. A Budapest-bibliográfia gyűjteményben található rekord sorszáma:

7. Mit jelent a diszkográfia kifejezés?

.....

9. Sorold fel a rekordok szerzőit betűrendben!

.....

.....

Mely dokumentum tartalmazza Bartók Béla élettrajzát?

11. Melyik dokumentum időszaki kiadvány?

12. Melyik dokumentum egy sorozat tagja?

13. Hol keresnéd az alábbi dokumentumokat a Zenei Gyűjteményben? Írd a rekordok száma alá a hely/helyek számát, a térkép alapján!

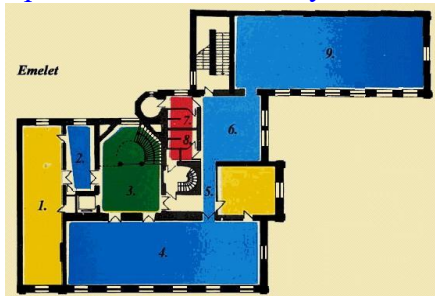
2. rekord	3. rekord	4. rekord	5. rekord	11. rekord

A versenyző kódja:

--	--	--	--

A Zenei Gyűjtemény terei. Forrás:

http://www.fszek.hu/konyvtaraink/kozponti_konyvtar/zenei_gyujtemeny/tereink

1. Kottaraktár
2. Kottakiadás, kölcsönzés, beiratkozás
3. Előtér, ruhatár
4. Hangfelvételek, zenehallgatás, kézikönyvek
5. Kölcsönözhető CD-k, összkiadások, kották: musical, dzsessz, hangszeriskolák, internet
6. Kölcsönözhető CD-k, kispártitúrák
7. Női mosdó
8. Férfi mosdó
9. Könyvek, olvasóterem, önkiszolgáló fénymásolás

Rekordok forrása:

1. <http://saman.fszek.hu/WebPac/CorvinaWeb;jsessionid=1FBA6185CAFD88A4081FCD931EE6E8F5?action=onelong&showtype=long&recnum=892808&pos=2>
2. <http://saman.fszek.hu/WebPac/CorvinaWeb;jsessionid=1FBA6185CAFD88A4081FCD931EE6E8F5?action=onelong&showtype=long&recnum=683209&pos=3>
3. <http://saman.fszek.hu/WebPac/CorvinaWeb?action=onelong&showtype=longlong&recnum=1100141&pos=26>
4. <http://saman.fszek.hu/WebPac/CorvinaWeb?action=onelong&showtype=longlong&recnum=958138&pos=54>
5. <http://saman.fszek.hu/WebPac/CorvinaWeb?action=onelong&showtype=longlong&recnum=667941&pos=197>
6. <http://saman.fszek.hu/WebPac/CorvinaWeb?action=onelong&showtype=longlong&recnum=62246&pos=238>
7. <http://saman.fszek.hu/WebPac/CorvinaWeb?action=onelong&showtype=longlong&recnum=102190&pos=245>
8. <http://saman.fszek.hu/WebPac/CorvinaWeb?action=onelong&showtype=longlong&recnum=816123&pos=254>
9. <http://saman.fszek.hu/WebPac/CorvinaWeb?action=onelong&showtype=longlong&recnum=678486&pos=281>
10. <http://saman.fszek.hu/WebPac/CorvinaWeb?action=onelong&showtype=longlong&recnum=56625&pos=377>
11. <http://saman.fszek.hu/WebPac/CorvinaWeb?action=onelong&showtype=longlong&recnum=773638&pos=1>
12. <http://saman.fszek.hu/WebPac/CorvinaWeb?action=onelong&showtype=longlong&recnum=71184&pos=557>

A versenyző kódja:

--	--	--	--

1.

Szerző: [Abrams, Janet](#)
Cím: Bartók Béla Emlékház, Budapest : építész: Fazekas György / Janet Abrams ; ford. Erős János
Dátum: 1986
Terjedelem: Ill.
Megjegyzések: A szerző 1983 májusában írt cikke magyarul
Gyűjtemény: Budapest-bibliográfia
Tárgyszavak: [Bartók Béla Emlékház \(Budapest\)](#) [Budapest, 2. kerület. Csalán utca 29.](#)
Szabad zeneszerző
tárgyszavak: zenész
lakóépület
múzeum
Egyéb nevek: [Erős János](#)
In.: Magyar építőművészet 77. évf. 1. sz. (1986), p. 16-19.

2.

Szerző: [Ádám Ferenc \(1961-\) \(történész\)](#)
Cím: Bartók Béla Rákoskeresztúron / Ádám Ferenc
Dátum: 2006
Terjedelem: ill.
Gyűjtemény: Budapest-bibliográfia
Tárgyszavak: [Bartók Béla \(1881-1945\) \(zeneszerző\)](#) [Budapest, 17. kerület](#)
Szabad zeneszerző
tárgyszavak: lakóhely
életrajz
In.: Városunk 9. évf. 2. sz. (2006), p. 5.

3.

Szerző: [Bárdos Lajos \(1899-1986\)](#)
Cím: Tiszta forrás [Nyomatott kotta] : kórus-rapszódia Bartók Béla születésének centenáriumára / Bárdos ; Finta Éva [et al.] verssoraiból
Dátum: cop. 1982
Megjelenés: Budapest : Zeneműkiadó,
Terjedelem: Lapkotta (17 p.) ; 25 cm
Kottatípus: [Partitúra]
Megjegyzések: 1. Ritmusból harmóniát : vegyeskar / [szöv.:] Finta Éva, Rónay György + 2. Aki elment : leánykar, vegyeskar / [szöv.:] Szuly Gyula + 3. Concerto : férfikar / [szöv.:] Jobbágy Károly
Egyéb nevek: [Bartók Béla \(1881-1945\) \(zeneszerző\)](#) [Finta Éva \(1954-\)](#) [Szuly Gyula \(1917-\)](#) [Jobbágy Károly \(1921-1998\)](#) [Rónay György \(1913-1978\)](#)

4.

Szerző: [Bartók Béla \(1881-1945\) \(zeneszerző\)](#)
Cím: Bartók, Eötvös, Ligeti [Hangfelvétel]
Dátum: cop. 2012
Megjelenés: [Paris] : Naïve,
Terjedelem: 2 CD ; 12 cm + 1 mell. (34 p.) (62 min 06 s ; 27 min 47 s)
Megjegyzések: Kemény papírtokban
CD 1.: 1-3. Violin concerto No. 2 / Béla Bartók + 4-8. Seven / Peter Eötvös
CD 2.: 1-5. Violin concerto / György Ligeti ; cadenza Patricia Kopatchinskaja
Peter Eötvös, cond. ; Patricia Kopatchinskaja, vl. ; Frankfurt Radio Symphony Orchestra (CD 1) ; Ensemble Modern (CD 2)
Tárgyszavak: [versenymű \(hq.\) szimfonikus zenekar hegedű szólóhangszer kadencia újdonságCD](#)
Egyéb nevek: [Eötvös Péter \(1944-\) \(zeneszerző\)](#) [Ligeti György \(1923-2006\) \(zeneszerző\)](#) [Kopatchinskaja, Patricia \(1977-\) \(hegedűművész\)](#) [Hessischer Rundfunk \(Frankfurt\), Sinfonie-Orchester Ensemble Modern Versenymű \(hq., zk. ; Nr. 2, Sz. 112, BB 117\)](#)

5.

Cutter:
Szerző: [Bónis Ferenc \(1932-\)](#)
Cím: Élet-képek: Bartók Béla / Bónis Ferenc
Dátum: cop. 2006
Megjelenés: Budapest : Balassi : Vávi,
Terjedelem: 550, [1] p. : ill. ; 29 cm
ETO jelzet: 78.071.1(439)(092)Bartók B.(084.12)
ISBN: 963-506-649-X (kötött) :
Ár: 8450 Ft
Tárgyszavak: [Bartók Béla \(1881-1945\) \(zeneszerző\)](#) [zeneszerző életrajz dokumentumgyűjtemény](#)
Szabad Magyarország
tárgyszavak: zeneszerző
fényképek
fotók
életrajz
Bartók B.

A versenyző kódja:

--	--	--	--

6.

Cutter:
Szerző: Demény János (1915-1993) (zenetudós)
Cím: Bartók Béla, a zongoraművész / Demény János
Dátum: 1973
Megjelenés: 2. kiad Budapest : Zeneműkiadó Vállalat,
Terjedelem: 67 p., 16 t. ; 22x20 cm 2 hgl. mell.
Megjegyzések: (Nagy magyar előadóművészek, 0547-1605 ; 5.)
ETO jelzet: 786.2.071.2(439)(092)Bartók B.
ISBN: (kötött) :
Ár: 46 Ft
Tárgyszavak: Bartók Béla (1881-1945) (zeneszerző) zeneszerző magyar életraiz
Szabad zongoraművész
tárgyszavak: Magyarország
életrajz
Bartók B.
Egyéb nevek: Nagy magyar előadóművészek

7.

Cutter:
Szerző: Dille, Denijs (1904-2005) (zenetörténész)
Cím: Bartók Béla családfája / Denijs Dille ; [ford. F. Csanak Dóra] ; [előszó: Falvy Zoltán]
Dátum: 1996
Megjelenés: Budapest : Balassi Kiadó,
Terjedelem: 77, [2] p. ; 20 cm
ETO jelzet: 929.52(439)Bartók 78.071.1(439)(092)Bartók B.
ISBN: 963-506-088-2 (fűzött) :
Ár: 380 Ft
Tárgyszavak: Bartók Béla (1881-1945) (zeneszerző) zeneszerző magyar családtörténet életraiz 20. század
Szabad családtörténet
tárgyszavak: speciális genealógia
Magyarország
Bartók
zeneszerző
Magyarország
életrajz
Bartók B.

8.

Szerző: Ellinger Ede
Cím: [Bartók Lajos] [Fénykép] / Ellinger Ede
Dátum: [1880-as évek]
Terjedelem: fotó : poz., albumin, monokróm ; 21x11 cm
Megjegyzések: A címet a feldolgozó adta
Ellinger Ede műterme a Régiposta utca 11. sz. alatt működött 1880-1905-ig.
Jogok: FSZEK
Gyűjtemény: Budapest-képtárház
Tárgyszavak: Bartók Lajos (1851-1902) (publicista) Budapest
Szabad műtermi portré
tárgyszavak: mellkép
férfi
író
szerkesztő
1880-as évek

9.

Szerző: Gaál István (1933-2007) (rendező)
Cím: Gyökerek [Videofelvétel] : Bartók Béla : 1881-1945 / rend. Gaál István ; szerk. Várbiro Judit
Dátum: [2007]
Megjelenés: [Budapest] : MTV Rt. : Mokép Rt.,
Terjedelem: 1 videokazetta (185 min) : színes
Megjegyzések: Bartók Béla levelei és írásai alapján
Narrátor: Szakácsi Sándor
1. 1881-1911; 2. 1911-1926; 3. 1926-1945
Operatőr: Gaál István, Sasvári Lajos ; zene: Bartók Béla
Tárgyszavak: Bartók Béla (1881-1945) (zeneszerző)
Szabad magyar
tárgyszavak: dokumentumfilm
életrajz
Egyéb nevek: Bartók Béla (1881-1945) (zeneszerző) Várbiro Judit Sasvári Lajos (1944-) (operatőr) Szakácsi Sándor (1952-2007)

A versenyző kódja:

--	--	--	--

10.	Cutter: Szerző: <u>Króó György (1926-1997) (zenetörténész)</u> Cím: Bartók-kalauz / Króó György Dátum: 1980 Megjelenés: 3. kiad Budapest : Zeneműkiadó Vállalat, Terjedelem: 267 p. ; 20 cm Megjegyzések: Megjelenési adat: Bp. : Zeneműk. Diszkogr.: p. 261-266. ETO jelzet: 78Bartók(048) ISBN: 963-330-334-6 (kötött) : Ár: 36 Ft Tárgyszavak: <u>Bartók Béla (1881-1945) (zeneszerző) műelemzés zeneszerző magyar tanulmány</u> Szabad annotáció tárgyszavak: szemle zene Bartók
11.	Cím: 15 év kiadványai [Elektronikus dokumentum] / [közread. az] Európai Folklor Intézet Dátum: 2009 Megjelenés: Budapest : Arcanum, Terjedelem: 1 DVD-ROM ; 12 cm + 1 t. Megjegyzések: Működési követelmények: DVD olvasó; Windows 98/2000/ME/XP Gyűjtemény: Szociológiai bibliográfia ISBN: 978-963-7374-82-1 Szabad magyar néprajz tárgyszavak: folklór
12.	Cutter: Szerző: <u>Székely Júlia (1906-1986)</u> Cím: Elindultam szép hazámból : Bartók Béla élete / Székely Júlia Dátum: 1971 Megjelenés: 2. kiad Budapest : Móra Ferenc Ifjúsági Könyvkiadó, Terjedelem: 207, [1] p., 8 t. ; 19 cm Megjegyzések: (Nagy emberek élete) ETO jelzet: 894.511-312.6 78.071.1(439)(092)Bartók B.(0:82-31) ISBN: (kötött) : Ár: 13 Ft Szabad magyar irodalom, életrajzi regény tárgyszavak: zeneszerző Magyarország életrajz Bartók B. regény formájában

a.) Fejtsd meg a keresztrejtvényt!

Meghatározások:

- Kézikönyvek, lexikonok, enciklopédiák előfején, illetve szócikkeinek élén áll.
- Alapvető könyvtári munkafolyamatok egyike. Ellentétes könyvtári tevékenység az állományapaszítás.
- Könyvtári dokumentumok összessége.
- Betűrendi jelnek is szokták nevezni.
- A címlap homlokoldala (rektója), amely a könyvről a legteljesebb bibliográfiai információt nyújtja. Minden esetben tartalmazza a főcímet, a szerkesztőkre vonatkozó adatokat, a kiadásjelzést stb.

A versenyző kódja:

--	--	--	--

6. Az egész világon elterjedt rendszerező osztályozási rendszer.
7. Erre a fogalomra használják még a fejléc elnevezést is.
8. A könyvtestnek az a része, ahol az ívek össze vannak fogva. Itt található általában a szerző neve, a mű címe stb.
9. A könyvtár állományát képező dokumentumok leírásának rendszerezett gyűjteménye.
10. A könyv adatközlő része. A címoldal verzóján vagy a könyv végén, az utolsó páros számú oldalon a kiadásra vonatkozó adatokat tartalmazza.

1	
1	
1	
1	
1	
1	
1	
1	
1	
1	

1.																			
2.									3									5	
3.																			
4.			4			6	-												
5.																			
6.																			
7.																			
8.					2														
9.																			
10.	1																		

b.) Megoldás:

1	Ö	2	3	V	4	5	6
---	---	---	---	---	---	---	---

c.) Határozd meg a megfejtés fogalmát!

.....

.....

d.) Írj rá egy példát! Ügyelj a pontos megnevezésre, helyesírássra!

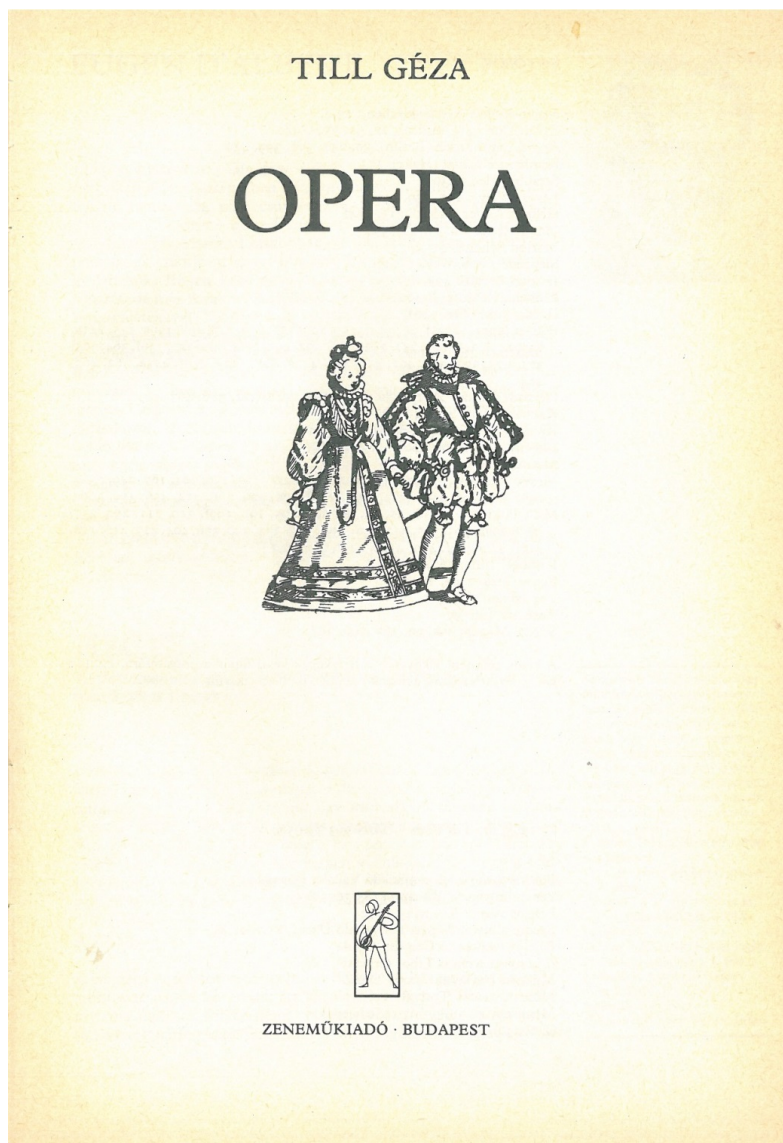
.....

.....

A versenyző kódja:

--	--	--	--

- e.) Írd le a melléklet segítségével a dokumentum legfontosabb szerzőségi adatait!
Ügyelj a **PONTOS** leírásra, mert csak a helyes válasz fogadható el!

- A dokumentum címe:

.....

- A dokumentum kiadásának helye:

.....

- A dokumentum kiadójának neve:

.....

- A dokumentum szerzőjének neve:

.....

A versenyző kódja:

--	--	--	--

FOTÓSOK

Majer-Finkes (Gelsenkirchen): 13 f
 Erwin Döring (Dresden): 22, 33, 359a, 440
 Arwid Lagenpusch (Berlin): 38, 237, 306, 399, 449
 Reinhard Küttner (Halle): 121
 Straub (Wien): 230
 Fayer (Wien): 255, 339, 450
 Helmut Koller (Wien): 313, 454f
 James Heffernan (N. Y.): 394
 Marion Schöne: 405
 Siegfried Lauterwasser: 225f
 Jacques Moatti: 439
 Wilhelm Rauh: 455, 460
 Hausmann (Wien): 461
 Fábrián János: 12, 20f, 26, 74, 75, 99, 100, 119, 139, 148, 198, 199a, 235, 241a, 243, 245f, 246, 247, 251, 252f, 276, 292, 293, 296f, 305, 320, 336f, 364, 365, 371, 375, 392, 393, 402, 411, 419, 424a, 425a, 427, 442f, 443a, 462, 463, 464
 Hernádi Oszkár: 201f, 245a, 264, 275a, 296a, 322, 386, 403, 409
 Kalmár István: 417, 418a
 Komáromi Gábor (TV): 281, 310, 311
 Lobenstein Tamás: 120
 Matusz Károly: 120
 Mezey Béla: 13a, 14, 20a, 21, 46, 77, 89f, 121, 135, 136, 161, 167, 249, 252a, 256, 301, 302, 317, 336a, 401a, 229f, 420, 429, 436, 454, 456, 459, 466
 MTI Fotó: 16, 17, 18, 45, 54, 96, 142, 195, 196, 199f, 210, 211, 250, 257, 297f, 297a, 303, 315, 340, 348, 359f, 373, 374, 390, 396, 404, 413, 415, 416, 419f, 422, 424f, 437, 442a, 443f, 444, 447
 Rajnogl Imre: 267, 268
 Sipos Géza: 210a, 275f, 410
 Tér István: 335, 400, 401f
 Töröcsik Juli: 97
 Várdai Magda: 89a, 90, 162, 206, 387

A kiadó mindent elkövetett a fényképek készítőinek azonosítására. Ezúton kér elnézést azoktól, akiknek esetében ez nem sikerült.

© 1985, dr. Till Géza / ISBN 963 330 564 0

Felelős kiadó a Zeneműkiadó Vállalat igazgatója
 Zeneműnyomda, Budapest (85/36038)
 Felelős vezető Kormány Imre
 Szerkesztő a Nyomdaipari Fényszedő Üzem (85-7091/8)
 Felelős szerkesztő Czifágy Gyula
 A könyvet Szántó Tibor tervezte
 Műszaki szerkesztő Varga Dezső
 Műszaki vezető Tóth Béláné
 Megjelent 46,5 (A/5) iv terjedelemben
 (Z.60242) 1985

A dokumentum ISBN száma:

.....

A dokumentum terjedelme (ív):

.....

A dokumentum kiadásának éve:

.....

A dokumentum felelős szerkesztője:

.....

A dokumentum illusztrációt vagy illusztrációkat tartalmaz-e?

.....

A dokumentum felelős kiadója:

.....

5. Bartók Béla életéről és munkásságáról a következő mellékletben olvashatsz. A szöveg **figyelmes** elolvasása után oldd meg a következő feladatokat!

a.) Egészítsd ki a mellékletek alapján a következő állításokat!

1. **Bartók** Béla zeneszerző,, zongoraművész, tanár.
2. A budapesti Operaház bemutatta *A fából faragott királyfi* c. (1917) és *A kékszakállú herceg vára* c. operáját (1918).
3. 1926-ban mutatták be *A csodálatos mandarin* c.

b.) Válaszolj a mellékletek alapján a következő kérdésekre!

1. Mi a címszó a melléklet 320. oldalán az élőfejben?

.....

2. Hogy nevezik a mellékletben bekarikázott részt?

.....

A versenyző kódja:

--	--	--	--

3. Hogy nevezik a mellékletben a Bartók Béla „kifejezést”?

.....

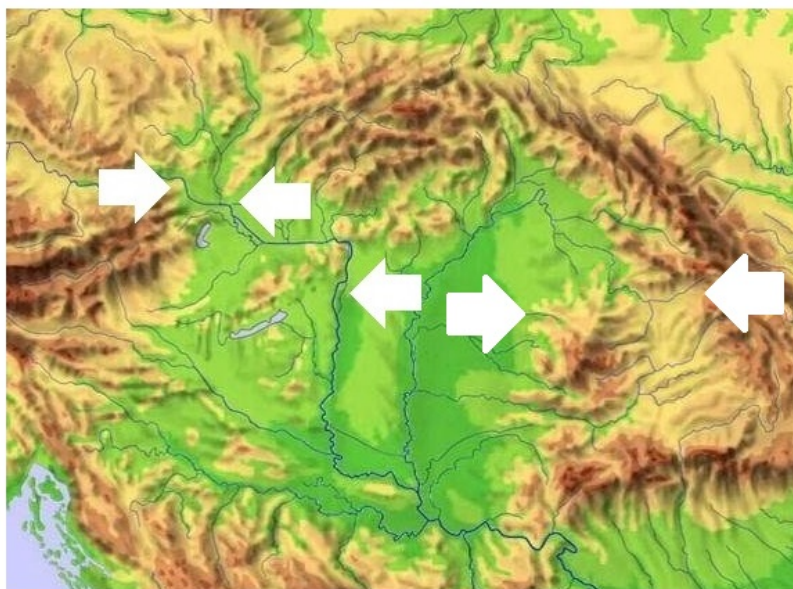
c.) Tedd betűrendbe az alábbi helységneveket!

	Nagyvárad
	Pozsony
	Beszterce
	Gmunden
	Berlin
	Bécs
	Párizs
	Anklam
	New York
	Boston

1	
1	
1	
1	
1	
1	
1	
1	
1	
1	
1	
1	
1	
1	
1	
1	
1	
1	
1	
1	

d.) Jelöld a dombozati térképen a helységnevek betűjelét! **Figyelem!** Itt csak az a válasz fogadható el, amelynél a helységnévhez tartozó betűjel szerepel a térképen, a helységnév **nem!**

- A – Bécs
- B – Beszterce
- C – Budapest
- D – Nagyvárad
- E – Pozsony

--	--	--	--

Mellékletek:

Bartlett

320

Bartlett [b'atlt], Sir Frederick Charles (*1886. okt. 20. Stow-on-the-Wold, Gloucestershire, †1969. szept. 30.): angol filozófus, antropológus, kísérleti pszichológus. A cambridge-i egy. kísérleti pszichológiai tanszékének a tanára és ig.-ja (1922–52). Az angol kísérleti és alkalmazott lélektan jelentős alakja. A 20. sz. második felét jellemző kognitív iskola szellemi elődjének tekinthető a megismerési felfogása miatt. Elemi asszociatív történetek helyett az összegzett tapasztalat sémaelméletét dolgozta ki, amelyben az ismeretek folyamatosan átstrukturálódnak. Sémaelméletének értelmezési tartománya az ismeretek elemi szintjeitől a szociális megismerésig terjed. Egészletes felfogását kulturális összehasonlító tanulmányai alapozták meg; az emlékezeti sematizációt összekapcsolta a hagyományteremtéssel. A II. vh. után a munkalélektan alkalmazott területének kialakítását tartotta fontosnak.

F.M. *Az emlékezés. Kísérleti és szociálpszichológiai tanulmány* (1932; m. 1985); *The Mind at Work and Play* (1951); *Thinking. An Experimental and Social Study* (1958).

Bartlett, Neil (*1932. szept. 15. Newcastle-upon-Tyne): brit kémikus. A kémia professzora a kanadai British Columbia (1964–66), az amerikai Princeton (1966–69), majd a kaliforniai Berkeley Egy.-en (1969-től). Kutatási területei: szerves fluorvegyületek, a nemesgázok kémiája, a grafit és a bór-nitrid átalakítása, nagy energiájú oxidálószerke, röntgendiffrakció, koordinációs kémia, nem vizes oldatok kémiája, termokémia.

F.M. *Noble-Gas Chemistry and its Significance* (1972); *Noble-Gas Compounds* (1978).

Bartlett, Paul Doughty (*1907. aug. 14. Ann Arbor, Mich.): amerikai (USA) kémikus. A Harvard Egy.-en egy.-i asszisztens (1934–46), professzor (1946–48), ill. alapítványi professzor (1948–74), majd a texasi Ker. Egy.-en kutató professzor volt (1974–85). Szerves kémiai reakciók sztereokémiáját és mechanizmusát vizsgálta (átrendeződéses reakciók, szabadgyökös reakciók, elektrofil addíció, epoxidálás, Diels–Alder-reakció, azok kapcsolás, térbeli gátlás). Foglalkozott polimerizációval, paraffinok alkilezésével, kén- és fémorganikus vegyületekkel is.

F.M. *Nonclassical Ions* (1965).

bartmannskrug, **bartmann-korsó** <ném. 'szakállas-férfi-korsó': 16. sz.-i öblös rajnai kőcserépkorsó, nevét az edénytestet közvetlenül a nyak alatt díszítő szakállas férfimaszkról kapta. Teste gömbös v. körte alakú. Kölnben készítették nagy mennyiségben, majd a 18. sz.-ban Angliában is elterjedt.

Barto, Agnyija Lvovna (*1906. febr. 17. Moszkva, †1981 Moszkva): orosz költőnő, színmű- és filmforgatókönyv-író. Színművészeti főiskolát végzett. Első verseskötete 1925-ben jelent meg. A gyerekek világának biztos ismeretében alkotott, kedvesen humoros gyermekversei, valamint a háborúban szétszóródott családtagok egymásra találását segítő rádióműsora tették népszerűvé. E rádiódások anyaga alapján írta a *Különös ismertetőjele...* (1969; m. 1970) c. könyvét.

M.m. *A ház elköltözött* (vál. versek, 1952; m. 1975); *Játékok* (versek, 1947; m. 1978).

Irod. V. Dmitrijeva: A. B. (1953).

Bartók Béla (*1881. márc. 25. Nagyszentmiklós, ma Sînnicolaul Mare, Románia, †1945. szept. 26. New York): zeneszerző, népzenekutató, zongoraművész, tanár. Apja, id.

~ Béla a nagyszentmiklói földművesiskola ig.-ja, anyja, Voit Paula tanítónő volt. Nagyvárdon, Pozsonyban, Besztercén, majd ismét Pozsonyban (1894-től) tanult, ahol Erkel L. (zongora) és A. Hyrtl (zongora, összhangattan, 1897-től) tanítványa lett, s zongoristaként, ill. zeneszerzőként is többször fellépett. 1899-ben érettségizett. A bp.-i Zeneakadémián zongora (Thomán I.) és zeneszerzés (Koessler J.)

Bartók Béla

szakra, a 2. osztályba iratkozott be. 1901-ben volt első, feltűnést keltő bp.-i hangversenye. Tanulmányainak befejezése (1903) után Gmundenben Dohnányi E.-nél képezte magát tovább. Berlinben, Bécsben, Bp.-en, Pozsonyban, Anklamban koncertezett. *Kossuth-szimfóniájának* nagy sikerű bp.-i bemutatóját (1904) két angliai előadás követte (1904, 1905). A párizsi Rubinstein zeneszerző- és zongoraversenyen sikertelenül szerepelt (1905). A következő évben Kodállyal kiadta első népzenei kiadványát, a *Magyar népdalokat* (ének, zongora, 1906). 1907 jan.-jában kinevezték a Zeneakadémia zongoratanárává. 1909-ben feleségül vette tanítványát, Ziegler Mártát. 1910-ben tartotta meg első bp.-i szerzői estjét. Részt vett az Új Magyar Zeneegyesület alapításában (1911). Biskrába, É-Afrikába utazott népzenei gyűjteni (1913). A bp.-i Operaház bemutatta *A fából faragott királyfi* c. táncjátékát (1917) és *A kékszakállú herceg vára* c. operáját (1918). A Tanácsközt. idején (1919) a szakzenészek direktóriumának tagja lett. 1919-es, mintegy tíz év után megrendezett újabb szerzői estjét követően két évig nem vett részt a magyaro.-i zenei közéletben. 1920 őszén kezdett újra tanítani. Az I. vh.-t követő években kutatómunkájában a geopolitikai okokból csaknem lehetetlenné vált népzenei gyűjtést a korábbi gyűjtések rendezése, elemzése, tud.-os feldolgozása, ill. kiadásra előkészítése váltotta föl. 1921-től ismét gyakran koncertezett Bp.-en. 1922-től számos hangversenyt adott Európaszerte (főként Németo.-ban, Angliában, Franciao.-ban, Ausztriában, Hollandiában és Svájcban). 1923-ban elvált, s feleségül vette Pásztory Dittát. Ugyanebben az évben került sor a főv. felkérésére megírt *Táncszvit* c. zenekari művének bemutatójára is. 1926-ban Kölnben mutatták be *A csodálatos mandarin* c. pantomimjét. 1927-ben a Zeneün-

--	--	--	--

nep résztvevője volt Baden-Badenben, ez évben hangzott el először *I. Zongoraversenye* Majna-Frankfurtban. 1927–28-ban az USA-ban, 1929-ben a SZU-ban turnézott. Az 1930-as években visszavonult a koncertezéstől. Részt vett a Nemzetek Szöv.-e (Népszöv.) Szellemi Együttműködési Bizottságának genfi ülésén (1931) és a kairói arab zenei kongresszuson (1932). Ugyancsak Majna-Frankfurtban mutatta be *II. Zongoraversenyét* (1933). A magyar népzenei kiadvány előkészítésén dolgozott az MTA-n 1934-től. 1934-ben Londonban tűzték először műsorra román kolindaszövegekre komponált oratorikus remekművét, a *Cantata profanát*. 1936 végén Törökó-ba utazott, koncertezett, előadást tartott, népzenei gyűjtött. Bázelen P. Sacher vezényelte *Zene húros hangszerekre, ütőkre és celestára* c. művét (1937). 1938-tól a kivándorlás gondolata foglalkoztatta, kéziratait Svájcba küldte. *Kontrasztok* c. művét Szigeti J., Petri E. és az amerikai jazzklarinétos, B. Goodman mutatta be New Yorkban (1939). P. Sacher felkérésére írta meg a *Divertimentót*, az Új Magyar Vonósnégyesnek szánta a *VI. Vonósnégyest* (1939). 1940-ben Amerikában hangversenyzett. 1940. okt. 20-án hagyta el végleg Magyaró-ot. A New York-i Columbia Egy.-en a délszláv népzenei lemezgyűjtemény lejegyzésével foglalkozott (1941–42). Két késői remekműve, a *Concerto* (1942–43) és a befejezetlen *III. Zongoraverseny* (1945) az USA-ban született meg. 1943-ban lépett fel utoljára nyilvános hangversenyen; előadásokat tartott a bostoni Harvard Egy.-en. Utolsó éveit

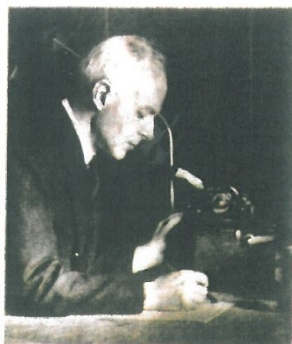
A nemzeti zenét kezdetben a népies műdalban, a magyar nótában vélte megtalálni. Érdeklődése később az 1905-ben megismert paraszti népzene felé fordult. 1907 után J. B. Reger és C. Debussy hatása is érződött művein. 1908 k. eredeti és egyéni nyelvezetű stílusához már a népzene anyagának és eszközeinek sokféle, sokszintű felhasználása is hozzájárult. 1910-ben az új magyar iskola zeneszerzőjeként mutatkozott be Párizsban és Bp.-en. Zenéje fogadtatását a korai művek sikerével szemben ekkor már ellentmondásosság jellemezte. Meg nem értett eredetisége, disszonáns, modern válsághangulatot kifejező, szokatlan hangzásvilága, népzenei ihletettsége miatt igen sokan elutasították, egyes kiadók, fiatal előadóművészek, kritikusok révén mégis lehetővé vált közreadása, megszólaltatása, ill. a közönséggel való megismertetése. ~ zeneszerzői nagyságának elismerése szempontjából jelentős fordulat következett be 1917–19-ben: színpadi műveinek ősbemutatói melegebb fogadtatásban részesültek; ekkor került műsorra Dohnányi E. ~koncertciklusa; ugyanekkor (1918) jött létre a bécsi Universal kiadóval kötött szerződése, amely a ~művek kiadásában játszott fontos szerepet. Zenéjének kedvező nemzetközi fogadtatását tanúsítja, hogy 1920-tól egyre több művét külföldön mutatták be. Az 1910-es évek végétől 1923-ig ~ A. Schönberg és I. Stravinsky hatása nyomán a ~tizenkét hangú technikához és a zenei expresszionizmushoz közeledett; új koncepció ("folklore imaginaire") szerint használta fel kompozícióiban a népzene elemeit (két hegedű-zongoraszonáta, *Táncszvit*). Az 1920-

as évek közepén a barokk zene tanulmányozása és Stravinsky későbbi műveinek (pl. *Zongoraverseny*) megismerése adott új impulzust zeneszerzői alkotómunkájának. 1926-tól a motorikus ritmika, az újra előtérbe kerülő tonalitás, a népi hangsorok, a polimodalitás és a tizenkétfokúság, a hangszerelésben az újszerű ütőhangszeres effektusok alkalmazása jellemezte zenéjét. 1926–1931 között írt kompozíciói közül korszakos jelentőségűek az 1926-os zongoraművek,

a *III. és IV. Vonósnégyes* és a *II. Zongoraverseny*. Ugyanebből az időszakból származik a "népek testvérré válásának" eszméiségében fogant *Cantata profana* is. Az 1930-as években ~ zeneműveit és a népzenéről, ill. az új magyar zenéről szóló írásait egyre nagyobb elismeréssel fogadták. Zeneszerzői munkásságának elismertségét jelzi, hogy a 44 hegedűduó (1931), a *Székelly dalok* (1932) és az *V. Vonósnégyes* (1934) megírásától kezdődően szinte kizárólag megrendelésre komponált.

Bartók Béla: A csodálatos mandarin zongorakivonatának részlete

Bartók Béla fonográfhengerre gyűjtött magyar népdalokat tanulmányoz

Saranac Lake-ben és Asheville-ben töltötte. 1942-től súlyosbodó leukémiája következtében állapota 1945-ben válságosra fordult. New Yorkban érte a halál. Hamvait az USA-ból hazaszállították, 1988. júl. 7-én Bp.-en temették el újra. ~ Korai kompozíciói J. Brahms, R. Schumann, a késői R. Wagner, valamint Liszt F. és Dohnányi E. zenéjével mutatnak rokonságot. 1902-től R. Strauss zenéje hatott rá meghatározóan. Egyidejűleg elkötelezett híve lett a magyar nemzeti zenei hagyományok ápolásának.

